STICHTING
PENSIOENFONDS
HOOGOVENS

Beleid Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

Inhoudsopgave

Inleiding ... 3

1. Uitgangspunten MVB-beleid ... 3

1.1. Beleggingsbeginselen ... 3

1.2. Langetermijnwaardecreatie ... 3

1.3. Thematische aandachtsgebieden ... 5

1.4. Wetgeving en gedragscodes ... 6

1.4.1. OESO-richtlijnen en UN Guiding Principles ... 6

1.4.2. Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) ... 6

1.4.3. Nederlandse Stewardship Code ... 7

1.4.4. Principles for Responsible Investments ... 7

2. Implementatie van het MVB-beleid ... 7

2.1. Uitsluitingen ... 7

2.2. ESG-implementatie in de beleggingsportefeuille ... 8

2.2.1. Achtergrond ... 8

2.2.2. Selectie, monitoring -en evaluatie van externe managers ... 8

2.2.3. Implementatie in de interne aandelenportefeuille ... 9

2.3. Actief aandeelhouderschap ... 9

2.3.1. Engagement in de beursgenoteerde portefeuille ... 9

2.3.2. Engagement in de niet-beursgenoteerde portefeuille ... 10

2.3.3. Stemmen ... 11

3. ESG-risicomanagement ... 11

3.1. OESO-richtlijnen ... 11

3.1.1. ESG due diligence proces ... 11

3.1.2. Due diligence in de beursgenoteerde portefeuille ... 12

3.1.3. Due diligence in de niet-beursgenoteerde portefeuille ... 12

3.2. Klimaatrisicomanagement ... 13

4. Governance ... 13

4.1. Verdeling verantwoordelijkheden ... 13

4.2. Governance richting externe dienstverleners ... 13

4.3. Kennis en ontwikkeling 13

5. Rapportage en communicatie 14

5.1. Communicatie met achterbannen 14

5.2. Website 14

5.3. SFDR 14

6. Appendix 15

6.1. Aansluiting bij IMVB Convenant en andere wet -en regelgeving 15

6.2. SFDR indicatoren voor ongunstige effecten 16

6.3. Due diligence stappen OESO-richtsnoer 17

Inleiding

Stichting Pensioenfonds Hoogovens ('SPH' of 'het pensioenfonds') hecht, mede als ondertekenaar van het IMVB convenant, groot belang aan een passend MVB-beleid dat is opgesteld in lijn met haar uitgangspunten (zie hoofdstuk 2). De laatste jaren is het MVB-beleid verder vormgegeven en zijn er grote stappen gezet rond zaken als engagement, uitsluitingsbeleid, omgang met externe managers en rapportage.

Het MVB-beleid ontwikkelt zich continu, zowel vanuit de ambities van het fonds zelf (mede bepaald door de geledingen van het fonds) als gedreven door ontwikkelingen in de maatschappij. De komende jaren verwacht het pensioenfonds dan ook verdere stappen te zetten in een aanscherping van het beleid.

1. Uitgangspunten MVB-beleid[1]

Bij de taakuitoefening geeft het pensioenfonds zich rekenschap van maatschappelijke gevolgen van de beleggingen. Het gaat hierbij om de ecologische, sociale en governance factoren (ESG). De OESO-richtlijnen voor *Responsible Business Conduct* en de *Guiding Principles on Business and Human Rights* van de Verenigde Naties zijn bij de invulling van het beleid richtinggevend. SPH onderschrijft daarmee de ESG-due-diligence stappen conform het OESO-richtsnoer.

1.1. Beleggingsbeginselen

Beleggingsbeginselen beschrijven de uitgangspunten van het beleggingsbeleid van het fonds. Het pensioenfonds kent de volgende overtuigingen specifiek m.b.t. verantwoord beleggen:

- Het pensioenfonds is zich ervan bewust dat eigenaarschap maatschappelijke verantwoordelijkheid met zich meebrengt en handelt hiernaar.
- Maatschappelijk verantwoord beleggen moet passend zijn bij de doelstellingen van het pensioenfonds en de voorkeuren van de geledingen van het pensioenfonds.

1.2. Langetermijnwaardecreatie

SPH streeft in de beleggingen naar langetermijnwaardecreatie. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar:

- Externe economische waardecreatie: Toegevoegde financiële waarde die ten goede komt aan partijen en stakeholders buiten het bedrijf/organisatie, zoals aandeelhouders-rendement.
- Interne economische waardecreatie: Toegevoegde financiële waarde voortvloeiend uit de bedrijfsvoering/activiteit (ondernemerschap, innovatie, productontwikkeling) aan bedrijf/organisatie zelf.
- Interne sociaal-maatschappelijke waardecreatie: bijvoorbeeld medewerker-tevredenheid, ontwikkeling van medewerkers.

---

[1] ESG staat voor Environmental (milieu), Social (maatschappelijk) en Governance (goed bestuur) factoren. Er is veel overlap tussen de termen MVB (Maatschappelijk Verantwoord Beleggen) en ESG. In dit document wordt MVB gebruikt als het gaat over beleidsmatige onderwerpen. ESG als het gaat over implementatie of het beleggingsproces.

- Externe sociaal-maatschappelijke waardecreatie: Positieve maatschappelijke impact door de bedrijfsvoering/activiteit: bijvoorbeeld werkgelegenheid, verbetering leefkwaliteit door producten.

Vanuit de achtergrond en doelstellingen van het pensioenfonds richt SPH primair op de externe economische langetermijnwaardecreatie. Dit betekent echter niet dat de andere vormen van waardecreatie voor SPH niet van belang zijn. Deze moeten bijdragen aan de externe waardecreatie, of zullen er veelal een noodzakelijke voorwaarde voor zijn.

Voor SPH is langetermijnwaardecreatie pas mogelijk als werkgever en organisatie goed kunnen functioneren en relevant zijn voor de maatschappij. Voor de belegger is het van belang dat de interne en sociaal-maatschappelijke langetermijnwaardecreatie door bijvoorbeeld innovatie, productontwikkeling, maatschappelijke relevantie uiteindelijk in voldoende mate vertaald wordt naar externe economische waardecreatie.
Dit betekent geenszins dat hierbij extremen opgezocht worden. Wat dat betreft wordt bij factoren die een rol spelen bij sociaal-maatschappelijke waardecreatie onderscheid gemaakt tussen

- "aandachtspunten": factoren die niet bijdragen aan sociaal-maatschappelijke waardecreatie, en
- "no-go's": factoren die bijdragen aan sociaal-maatschappelijke waardevernietiging

SPH streeft er naar blootstelling aan de laatste categorie zo veel als mogelijk te voorkomen, deze passen niet bij het fonds.

De bovenstaande beschrijving van de langetermijnwaardecreatie die SPH nastreeft wordt in onderstaand schema geïllustreerd:

	Interne waardecreatie	**Externe waardecreatie**
Economische waardecreatie	Innovatie, ondernemerschap, risicobereidheid, product-ontwikkeling, fusies en overnames, herstructurering	**Financiële prestaties, accounting of marktwaarden, aandeelhouders-rendement, omzet**
Sociaal maatschappelijke waardecreatie, aandachtspunten	Lacunes in werknemers-tevredenheid, veiligheid, ethiek werkvloer, ontwikkeling medewerkers	Lacunes in maatschappelijk verantwoord ondernemen, ethisch gedrag, productkwaliteit, duurzaamheid, werkgelegenheid

Sociaal maatschappelijke waardecreatie, no-go's	Gevaar voor medewerkers, uitbuiting	Onethisch gedrag, corruptie, gevaar voor omwonenden en klanten

1.3. Thematische aandachtsgebieden

SPH onderschrijft de ESG-due-diligence stappen conform het OESO-richtsnoer. Hierbij wordt, onder andere op basis van de prioriteiten van de achterbannen, speciaal aandacht gegeven aan een viertal thematische aandachtsgebieden. Dit brengt focus (in tijd en inzet) aan bij de uitvoering van het maatschappelijk verantwoord beleggen en helpt om het gericht en concreet te maken. SPH richt zich daarbij op klimaatverandering en een goede leef- en werkomgeving. SPH heeft dit in vier thematische aandachtsgebieden uitgewerkt.

Klimaatverandering: SPH beschouwt klimaatverandering als een ontwikkeling die op lange termijn zowel de maatschappij de financiële opzet van het fonds raakt omdat economie en samenleving op hoofdlijnen door de klimaatveranderingen geraakt kan worden, maar ook omdat bedrijven waarin SPH belegt zelf gevoelig kunnen zijn voor de klimaatveranderingen en hier op (moeten) inspelen. SPH bekijkt klimaatverandering bij voorkeur in de bredere context van circulariteit.

- **Thema 1: Klimaat als risico.** Hierbij wordt gekeken naar welke factoren bepalen hoe het pensioenfonds presteert in een klimaat-stressscenario, hoe groot de effecten zijn, en hoe de prestaties/impact in een klimaat-stressscenario mogelijk verbeterd kunnen worden.

- **Thema 2: Klimaat als kans voor de circulaire economie**: In een circulaire economie wordt anders omgegaan met materialen en producten waarbij de functie en de levensduur van producten geoptimaliseerd wordt en onnodige waardevernietiging van grondstoffen wordt voorkomen. “Re-use, Reduce, Recycle” zijn de begrippen die daarbij horen. Deze Re’s worden ingedeeld in drie groepen van activiteiten die bedrijven kunnen ondernemen, zeker ook uit het oogpunt van maatschappelijke verantwoordelijkheid: het slimmer produceren en slimmer en efficiënter gebruikmaken van producten, het verlengen van de levensduur van eindproducten; en hergebruik van afgedankte producten. SPH ziet circulariteit als een (maatschappelijk) belangrijke ontwikkeling, die naar voren moet komen bij het uitoefenen van invloed als belegger. Het omschakelingsproces naar een circulaire en klimaatneutrale economie brengt financiële risico’s en kansen met zich mee. Het niet of te traag omschakelen naar een circulaire economie wordt als maatschappelijk schadelijk beschouwd.

Goede leef- en werkomgeving: Een gezonde en veilige leef- en werkomgeving, voor werknemers van bedrijven en inwoners, is van groot belang. SPH ziet hierin met name de wisselwerking: goede werkomstandigheden zijn van minder waarde in een slechte leefomgeving, net zo goed als een goede leefomgeving de effecten van een slechte werkomstandigheden niet kan compenseren.

- **Thema 3: gezonde leefomgeving**. De gezonde leefomgeving kan worden bevorderd door het verbeteren van de gezondheid door milieukwaliteit, biodiversiteit en leefstijl. Er moet ten minste voldaan worden aan geldende milieunormen. Daarbij is het nodig dat verkeers-, milieu-, omgevingsveiligheids- en gezondheidsrisico's beheersbaar zijn en het liefst voorkomen worden. En bovendien dat nieuwe risico's en gevaren voor de gezondheid tijdig gesignaleerd en aangepakt worden. Nieuwe productieprocessen, infrastructuur, installaties, transporten en producten moeten daarbij inherent veilig zijn, waarbij er tevens een duidelijke koppeling met circulariteit is.
- **Thema 4: Goede arbeidsomstandigheden** dragen tevens bij aan een goede leefomgeving, alsook langetermijnwaardecreatie. Goed werkgeverschap is gericht op de omgang tussen medewerkers, management en stakeholders en hun onderlinge arbeidsverhoudingen en arbeidsrelaties, zowel binnen het bedrijf als binnen de (internationale) sector. De inrichting van goed werkgeverschap varieert per land en cultuur; SPH ziet hierbij het recht op organisatie en het onderkennen en toepassen van leefbare lonen ("living wages") als een belangrijk element.

De thematische aandachtsgebieden van het pensioenfonds zijn verbonden aan de onderstaande Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties:

- SDG 3: Good health and well-being (Thema 3)
- SDG 8: Decent work and economic growth (Thema 4)
- SDG 11: Sustainable cities and communities (Thema 3)
- SDG 12: Responsible consumption and production (Thema 2)
- SDG 13: Climate action (Thema1, Thema2)

1.4. Wetgeving en gedragscodes

1.4.1. OESO-richtlijnen en UN Guiding Principles

SPH heeft het Internationaal Maatschappelijk Verantwoordelijk Beleggen (IMVB) Convenant ondertekend. Dit convenant is tot stand gekomen onder begeleiding van de Sociaal-Economische Raad (SER) en is een samenwerking tussen Nederlandse pensioenfondsen, non-gouvernementele organisaties (Ngo's), vakbonden en overheid. Het pensioenfonds kiest voor een beleggingsbeleid waarbij de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights als basis worden genomen om de risico's voor samenleving en milieu te identificeren, prioriteren en adresseren. Het pensioenfonds geeft hieraan invulling met een ESG-due diligence proces. De manier waarop het pensioenfonds het ESG-due diligence proces uitvoert is in verder uitgewerkt in onderdeel 3.1.

1.4.2. Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

De SFDR-wetgeving is onderdeel van het 'Action plan for Financing Sustainable Growth' van de Europese Commissie. Het doel van SFDR is om transparantie te vergroten over duurzaamheid in beleggingen. Financiële marktdeelnemers (waartoe ook pensioenfondsen worden gerekend) moeten informatie verschaffen over:

- De integratie van duurzaamheidskenmerken/risico's in het beleggingsproces
- De rol van duurzaamheid in het beloningsbeleid
- De belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen (SFDR artikel 4).

- Transparantie over producten die claimen duurzaamheid te promoten (artikel 8) en producten die duurzaam beleggen tot doel hebben (SFDR artikel 9)

Hierdoor krijgen belangrijke stakeholders van zogenaamde 'financial market participants', (zoals ook deelnemers van pensioenfondsen), een beter inzicht in de rol van duurzaamheid in het beleggings-proces en kan greenwashing worden voorkomen.

SPH heeft, in lijn met de SFDR-wetgeving, voorlopig de volgende keuzes gemaakt:

- SPH houdt rekening met de ongunstige effecten van beleggingen, zoals bedoeld in artikel 4 van SFDR, met een rapportageverplichting als consequentie. Het bestuur van het pensioenfonds vindt dit logisch passen bij de stappen die worden gezet voor ESG-due diligence.
  Niettegenstaande deze keuze classificeert de pensioenregeling van SPH als 'overig product', d.w.z. dat de pensioenregeling van SPH als geheel niet gezien kan worden als een product dat duurzaamheid bevorderd (SFDR artikel 8) of als een product dat duurzaam beleggen als doel heeft (SFDR artikel 9)..
- Het bestuur van SPH ontvangt alleen vaste beloningen of vergoedingen voor haar werkzaamheden, geen variabele vergoedingen of bonussen. Er zijn daarom voor de bestuurders geen beloningsprikkels die aan kunnen zetten tot onzorgvuldig handelen, bijvoorbeeld met betrekking tot duurzaamheid en beleggingen.
- Het MVB-beleid van SPH wordt op de website gepubliceerd.

1.4.3. Nederlandse Stewardship Code

De Nederlandse Stewardship Code van Eumedion, het corporate governance forum waar pensionfonds Hoogovens bij is aangesloten, beschrijft een standaard voor betrokken aandeelhouderschap. Hiermee wordt bedoeld dat aandeelhouders langetermijnwaardecreatie bevorderen bij de bedrijven waarin zij beleggen door actief bewust stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en de dialoog met bedrijven (engagement) aan te gaan. De Nederlandse Stewardship Code richt zich op beleggingen in Nederlandse beursgenoteerde bedrijven. De principes zijn echter ook voor buitenlandse beleggingen relevant en worden, zover mogelijk, internationaal toegepast.

1.4.4. Principles for Responsible Investments

Pensioenfonds Hoogovens heeft de Principles for Responsible Investments (PRI), die als doel een duurzamer mondiaal financieel systeem hebben Meer informatie hierover is te vinden op unpri.org.

2. Implementatie van het MVB-beleid

2.1. Uitsluitingen

Het pensioenfonds kent drie categorieën van uitsluitingen:

A. Wettelijke uitsluitingen
B. Onafhankelijkheid van de sponsor
C. Uitsluitingen voorkomend uit ons MVB-beleid
   Hieronder vallen bedrijven die betrokken zijn bij zeer ernstige controverses, thematische uitsluitingen (klimaat, tabak en controversiële wapens) en niet-succesvol engagementtraject.

Meer hierover is te lezen in het uitsluitingsbeleid.

2.2. ESG-implementatie in de beleggingsportefeuille

2.2.1. Achtergrond

Het pensioenfonds heeft beleggingen uitbesteed aan verschillende externe managers, waarbij een groot deel van de beleggingen actief wordt beheerd en een deel passief wordt beheerd. Ook is er een aantal intern beheerde portefeuilles. Het uitsluitingsbeleid wordt aan de externe managers en de intern gemanagede portefeuilles opgelegd. Verder verlangt het pensioenfonds van de externe managers dat er in de beleggingen rekening wordt gehouden met ESG -en klimaatrisico's en dat aansluiting wordt gezocht bij het MVB-beleid van het pensioenfonds. Het pensioenfonds heeft hiervoor een raamwerk ontwikkeld, dat in de volgende sectie verder wordt toegelicht. Op natuurlijke momenten (bijvoorbeeld bij de selectie van managers of het heronderhandelen van contracten) wordt ernaar gestreefd de vormgeving van de OESO-richtlijnen voor *Responsible Business Conduct* en de *Guiding Principles on Business and Human Rights* van de Verenigde Naties vast te leggen.

Het pensioenfonds heeft een engagement -en stemprovider aangesteld, om voor de beursgenoteerde portefeuille op eenduidige wijze invulling te geven aan het engagement -en stembeleid van het pensioenfonds dat aansluit bij het ESG due-diligence proces van het pensioenfonds.

2.2.2. Selectie, monitoring -en evaluatie van externe managers

Een analyse en beoordeling van de wijze waarop met ESG-kenmerken en -risico's wordt omgegaan, en hoe zich dit verhoudt tot het MVB-beleid en de implementatie van het MVB-beleid, is een verplicht onderdeel van de procedures voor de selectie en monitoring van externe managers. Hiervoor heeft het pensioenfonds een raamwerk opgesteld, dat kijkt naar meerdere ESG-aspecten en de link maakt met het MVB-beleid van het pensioenfonds. Op basis hiervan ontvangen managers een expliciete ESG-score als onderdeel van de kwartaalrapportage -en bij de selectie van de manager.

Het raamwerk kijkt op hoofdlijnen naar de volgende ESG factoren:

- Financiële ESG-risico's
    - ESG-risicomanagement (o.a. datagebruik, risicomanagement op mandaat/fondsniveau en integratie van ESG-elementen in selectieproces van individuele beleggingen)
    - Klimaatrisicomanagement (o.a. datagebruik, klimaatrisicomanagement op mandaat/fondsniveau en integratie van klimaat-elementen in het selectieproces van individuele bedrijven)
- Management van ongunstige effecten en controverses
- Betrokken Eigenaarschap
- Rapportages op ESG-gebied
- GRESB (of vergelijkbaar instituut) score (vastgoed)

Op basis van een leidraad scoring, worden de managers gescoord op een schaal van 1-5. Waar verbetering wenselijk is (en mogelijk binnen de beleggingsbenadering van de betreffende manager) is, wordt de manager gestimuleerd tot verbetering. Ook kan de ESG-beoordeling aanleiding zijn tot aanvullende (compenserende) beheersmaatregelen door de uitvoeringsorganisatie. De ESG-beoordeling van de managers wordt meegenomen bij de algemene beoordeling van managers in de

kwartaalrapportage aan de balans -en beleggingscommissie en bij de uitgebreide driejaarlijkse evaluatie.

2.2.3. Implementatie in de interne aandelenportefeuille

Het hiervoor beschreven proces wordt zo veel als mogelijk ook ingezet voor de eigen interne portefeuille en leidt tot een score voor die portefeuille. Van belang is hier dat de interne portefeuilles in eerste instantie het beleid van het pensioenfonds uitvoeren en daarmee dus ook een score aan het MVB-beleid van het pensioenfonds gegeven wordt, voor zover dat betrekking heeft op het beheer van de interne portefeuille.

Het pensioenfonds stelt jaarlijks een notitie op over de ESG-integratie in de interne aandelenportefeuille. In deze notitie worden de MSCI-ESG ratings van de aandelen in de interne portefeuille vergeleken met de benchmark. Daarnaast worden jaarlijks de belangrijkste ESG-issues en de beleggingsthese voor een aantal bedrijven in meer detail toegelicht. Deze onderzochte bedrijven zijn bijvoorbeeld bedrijven die recentelijk zijn toegevoegd aan de portefeuille, bedrijven met lage ESG-ratings, bedrijven in controversiële sectoren of bedrijven met expliciete duurzaamheidsinitiatieven. De uitkomsten van de jaarlijkse notitie worden behandeld binnen de balans -en beleggingscommissie.

2.3. Actief aandeelhouderschap

Het pensioenfonds geeft invulling aan actief aandeelhouderschap, zonder zich als activistische belegger op te stellen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheden tot engagement en het recht op stemmen. Hiermee wordt mede vormgegeven aan het creëren van langetermijnwaardecreatie en verplichtingen voorkomend uit de Nederlandse stewardshipcode.

2.3.1. Engagement in de beursgenoteerde portefeuille

Het pensioenfonds heeft een engagementprovider aangesteld die het engagementbeleid van het pensioenfonds uitvoert voor de beursgenoteerde portefeuille. In de praktijk ligt de nadruk op aandelen, maar ook beursgenoteerde bedrijven met leningen in de creditportefeuille worden meegenomen in het engagement proces. Hierbij wordt gebruik gemaakt van drie vormen van engagement:

- *Engagement op basis van vastgestelde ongunstige effecten/controverses.* De engagement provider screent de portefeuille van het pensioenfonds op bedrijven die betrokken zijn bij ernstige controverses en ongunstige effecten. Door de dialoog aan te gaan met deze bedrijven kan het bedrijf bewogen worden:
    - De impact te beëindigen/mitigeren;
    - Voor herstel/verhaal voor benadeelden te zorgen;
    - Voldoende maatregelen te nemen om toekomstige incidenten te voorkomen;
    - Transparant te zijn over de genomen maatregelen.
- *Engagement met bedrijven die onderhevig zijn aan duurzaamheidsrisico's*. Door de dialoog aan te gaan met bedrijven met een grote ESG-risico-exposure en een minder goed beleid probeert het pensioenfonds bedrijven te stimuleren hun beleid aan te passen en/of hun duurzaamheidsrisico's te beperken. Hierbij wordt engagement enerzijds gericht op bedrijven met een grotere exposure naar duurzaamheidsrisico's die een materiele impact hebben op de bedrijfsvoering. Anderzijds wordt engagement gevoerd met bedrijven waarvan de ingeschatte kans op ongunstige effecten groter is door bijvoorbeeld

onvoldoende duurzaamheidsbeleid, om zodende de kans op ongunstige effecten te verkleinen.

- *Engagement aansluitend bij de voorkeursthema's*
    - In sectie 2 van dit document zijn de geprioriteerde duurzaamheidsthema's van het pensioenfonds beschreven. Het pensioenfonds streeft ernaar bedrijven te stimuleren tot verbetering op deze thema's. In het engagementprogramma wordt er daarom naar gestreefd om extra nadruk te leggen op deze voorkeursthema's.

Escalatie

Bij het engagement proces monitort onze engagementprovider of de onderneming de gewenste voortgang laat zien. Indien dit niet het geval is, kan het pensioenfonds op een aantal manieren escaleren. In eerste instantie zal de engagementprovider samenwerking zoeken met andere beleggers om de dialoog te intensiveren en de druk te intensiveren. Indien passend kan via gebruik van het stemrecht de druk verhoogd worden. Uiteindelijk kan bij gebrek aan voortgang op een materiele issue leiden tot een voorstel het betreffende bedrijf toe te voegen aan de uitsluitingslijst. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de mogelijke negatieve impact van desinvesteren op mens -en milieu.

2.3.2. Engagement in de niet-beursgenoteerde portefeuille

Het pensioenfonds hanteert een specifieke engagement aanpak voor de direct lending portefeuille en de (niet-beursgenoteerde) vastgoedportefeuille.

Engagement in de direct lending portefeuille

Het pensioenfonds heeft de direct lending beleggingen uitbesteed aan verschillende externe managers. Als onderdeel van de selectie, monitoring -en evaluatie van deze externe managers worden ook de engagement activiteiten van de externe managers uitgebreid beoordeeld. Over het algemeen hebben de externe managers een goede toegang tot het management van bedrijven uit de portefeuille en wordt deze toegang gebruikt om via engagement ESG-risico's te managen en bedrijven in voorkomende gevallen te stimuleren tot de verbetering van hun duurzaamheidsprestaties. De engagementactiviteit is het intensiefst bij het toekennen van de leningen, wanneer de beïnvloedingsmacht van de manager het hoogst is, maar hoeft zich niet te beperken tot dit stadium. Waar er verbetering mogelijk is in de engagementactiviteiten van de externe managers, wordt dit kenbaar gemaakt aan de manager en wordt de reactie meegenomen in de beoordeling van de externe manager.

Engagement in de (niet-beursgenoteerde) vastgoedportefeuille

Gedurende het jaar worden de vorderingen op het gebied van ESG gevolgd. De fondsmanagers worden waar nodig nader bevraagd en/of tot actie aangespoord. Dit gebeurt rechtstreeks, maar ook via gremia als aandeelhoudersvergaderingen of Investor Committees. Specifiek wordt na publicatie van GRESB-scores gekeken naar de resultaten van SPH's vastgoedmanagers en indien onderdelen verslechterd zijn ten opzichte van het voorgaande jaar of ten opzichte van de peer group worden hierover vragen gesteld aan het management. Engagement met de vastgoedfondsen waarin pensioenfonds Hoogovens belegt wordt in samenwerking met het Global Real Estate Engagement Network (GREEN) uitgevoerd.

2.3.3. Stemmen

De aandelen waarin het pensioenfonds belegd is, geven stemrecht op de aandeelhoudersvergaderingen van deze bedrijven. SPH heeft het beleid dat in principe altijd actief gebruik wordt gemaakt van het recht om te stemmen op de aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen in haar portefeuille. Er is hiervoor een specifiek stembeleid opgesteld. In 2022 heeft het pensioenfonds een externe provider aangesteld, die zorg draagt voor het uitvoeren van het stembeleid van het pensioenfonds. Belangrijke stemmingen worden door de uitvoeringsorganisatie van het pensioenfonds bekeken en, indien passend geacht, herzien.

Het volledige stembeleid voor specifieke onderwerpen zoals de beloning van bestuurders en overnames van bedrijven is beschreven in het volgende document: https://www.pfhoogovens.nl/meer-informatie/documenten/stembeleid/.

3. ESG-risicomanagement

3.1. OESO-richtlijnen

Het pensioenfonds committeert zich aan de OESO-richtlijnen. De OESO-richtlijnen en het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers beschrijven[2] een due-diligence proces ten aanzien van negatieve impact, dat het pensioenfonds verankert in het MVB-beleid en de implementatie van het MVB-beleid. Deze sectie gaat in op het ESG due diligence proces en de wijze waarop dit wordt geïmplementeerd in de beleggingsportefeuille. In de appendix is per stap van het due diligence proces uitgewerkt hoe het pensioenfonds hieraan invulling geeft.

3.1.1. ESG due diligence proces

Due diligence is door de OESO als volgt gedefinieerd: “het proces waarmee organisaties hun daadwerkelijke en potentiële negatieve impact kunnen identificeren, voorkomen en mitigeren en hierover verantwoording afleggen als een integraal onderdeel van zakelijke besluitvormings-, risico- en beheerssystemen”.

Bij het due diligence proces wordt de negatieve impact geïdentificeerd en geprioriteerd op basis van de volgende kenmerken:

- Ernst van de negatieve impact
- Schaal van de negatieve impact
- Onomkeerbaarheid van de negatieve impact

Het pensioenfonds zal hierbij focussen op negatieve impact die verband houdt met de vastgestelde voorkeursthema’s. Het pensioenfonds verwacht hierbij van de ondernemingen waarbij negatieve impact is vastgesteld, dat de onderneming herstel en/of verhaal aanbiedt voor de benadeelden na vaststelling van aansprakelijkheid van de onderneming. Het is hierbij belangrijk om aan te geven dat het pensioenfonds als belegger (en minderheidsaandeelhouder) geen verantwoordelijkheid draagt voor het beleid of de operaties van de bedrijven waarin wordt belegd. Wel kan het pensioenfonds invloed uitoefenen om te bevorderen dat bedrijven de negatieve impact due diligence goed uitvoeren en hier hun verantwoordelijkheid nemen. Het pensioenfonds kan in uitzonderlijke gevallen, of indien dit goed aansluit bij het uitsluitingsbeleid, overgaan tot desinvesteren, waarbij ook de potentiële negatieve gevolgen hiervan op maatschappij en milieu worden meegenomen.

---

[2] Zie ook https://www.oesorichtlijnen.nl/, RBC-for-Institutional-Investors.pdf (oecd.org)

Het pensioenfonds heeft de beleggingen uitbesteed aan verschillende externe managers. Bij selectie van nieuwe managers of bij contractonderhandelingen van huidige managers worden de OESO-normen vastgelegd in de contractuele verplichtingen. Bij de implementatie van het ESG due diligence proces wordt het volgende onderscheid gemakt:

- Due diligence in beursgenoteerde aandelenportefeuille. Dit is deels ingevuld door engagement en stembeleid wat, met een eigen invulling van het pensioenfonds, in de uitvoering ligt bij de door het fonds aangestelde engagement provider. Daarnaast vindt monitoring van ESG risico's/negatieve impact door de externe/interne managers plaats. Dit wordt meegenomen in de beoordeling van de managers, zoals uitgewerkt onder paragraaf 2.2.2, en wordt actief gemonitord door het pensioenfonds.
- Due diligence in de creditportefeuille, vastgoedportefeuille en de hypothekenportefeuille. Monitoring van ESG risico's/negatieve impact ligt bij externe managers. Het pensioenfonds beoordeelt en monitort de managers hierover actief, zoals uitgewerkt onder paragraaf 2.2.2.

3.1.2. Due diligence in de beursgenoteerde portefeuille

Het pensioenfonds heeft een engagementprovider aangesteld die beursgenoteerde bedrijven screent op negatieve impact, op basis van internationale richtlijnen, het OESO due diligence proces en het toekomstige risico op negatieve impact. De nadruk ligt hierbij in de praktijk op beursgenoteerde aandelen, maar ook issuers kunnen worden meegenomen in het engagementproces. Daarnaast screent het pensioenfonds zelf de portefeuille op zeer ernstige, nog doorlopende en directe controverses die gelinkt kunnen worden aan de geprioriteerde thema's van het pensioenfonds (op basis van MSCI data) en heeft het pensioenfonds hierover een uitsluitingsbeleid vastgelegd. Wanneer er is vastgesteld dat een van de bedrijven in de portefeuille negatieve impact veroorzaakt, of het risico op negatieve impact groot is, streeft het pensioenfonds ernaar om haar invloed aan te wenden om de negatieve impact te mitigeren en/of te voorkomen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de services van de engagement provider en -indien noodzakelijk/passend- het stemrecht van het pensioenfonds.

Aanvullend aan de activiteiten van de van de engagementprovider, maakt het pensioenfonds gebruik van een ESG-raamwerk om de externe managers te beoordelen op hun processen om ESG-risico's en negatieve impact in kaart te brengen en te managen. Het pensioenfonds gaat de dialoog aan met managers bij wie verbetering gewenst is, om ook via deze weg het risico op negatieve impact van de beleggingen te verminderen.

3.1.3. Due diligence in de niet-beursgenoteerde portefeuille

Het pensioenfonds heeft de niet-beursgenoteerde beleggingen uitbesteed aan verschillende externe managers, waarop de services van de engagement provider niet van toepassing zijn. Het pensioenfonds monitort op frequente basis de mate waarin de externe managers invulling geven aan het MVB-beleid van het pensioenfonds en ESG-risicomanagement (zie ook sectie 'monitoring/evaluatie externe managers'). Het pensioenfonds heeft de ambitie met de externe managers in dialoog te zijn over het due diligence proces van negatieve impact/ESG risico's. Inzichten die hier uit volgen worden meegenomen bij de algemene beoordeling van de externe manager.

3.2. Klimaatrisicomanagement

Het pensioenfonds brengt schattingen van het klimaatrisico in de beleggingsportefeuille in kaart, o.a. via stress-test en de bepaling van CO_2-voetafdruk van de beleggingsportefeuille. Hierbij wordt gekeken naar de financiële impact van klimaatrisico's en de energie transitie. In de stress-test wordt de impact van een totale afwaardering van industriesectoren met de hoogste CO_2-uitstoot geanalyseerd. Deze analyse wordt jaarlijks uitgevoerd (sinds 2019) en de uitkomsten worden aan het bestuur gepresenteerd. Ieder jaar wordt gepoogd de kwaliteit van de notitie te verhogen door aanvullende analyses of het gebruik van betere maatstaven. Er wordt nadrukkelijk ook gekeken naar de beperkingen/nadelen van in de markt gebruikte methodes en maatsteven voor klimaatrisicoanalyse en wordt inhoudelijk ingegaan op de energietransitie.

Hoe pensioenfonds Hoogovens omgaat met duurzaamheidsrisico's i.v.m. klimaatverandering is uitgewerkt in het specifieke klimaatbeleid.

4. Governance

Het landschap omtrent MVB is doorlopend in ontwikkeling; het wordt steeds relevanter voor de stakeholders van het pensioenfonds, maar ook steeds complexer in de uitvoering. MVB wordt daarom stevig verankerd in het governance proces, om zodoende te waarborgen dat het MVB-beleid actueel is en ook juist wordt geïmplementeerd.

4.1. Verdeling verantwoordelijkheden

Het bestuur van het pensioenfonds is verantwoordelijk voor de bepaling van het beleggingsbeleid. Hieronder vallen het vastleggen van dit MVB-beleid en het vastleggen van het uitsluitingsbeleid. Aangezien het bestuur MVB als prioriteit ziet, heeft het bestuur een Werkgroep MVB (WG MVB) aangesteld, waarin onder andere een bestuurslid en de directeur beleggingen zitting hebben. Het bestuur heeft op de uitvoering van het ontwikkelen van het MVB-beleid punten gedelegeerd aan de WG MVB. Vooralsnog is het uitgangspunt dat de WG MVB zal bestaan zolang het MVB-beleid op hoofdlijnen nog in ontwikkeling is.

De implementatie van het MVB-beleid ligt bij de uitvoeringsorganisatie (UO) van het pensioenfonds. De UO draagt hiervoor zorg door uitvoering van het MVB-beleid in de interne portefeuilles en door aansturing van externe partijen, zoals de managers, engagement -en stemprovider en de dataprovider.

4.2. Governance richting externe dienstverleners

Het MVB-beleid van het pensioenfonds is op alle mandaten van toepassing. Het pensioenfonds stuurt er middels de selectie, monitoring en evaluatie op aan dat de externe managers het MVB-beleid naleven, integreren in het beleggingsproces en hierover rapporteren. Op natuurlijke momenten wordt in de contracten met externe dienstverleners vastgelegd dat het MVB-beleid van het pensioenfonds en het IMVB-convenant van toepassing is op het mandaat. Een natuurlijk moment is bijvoorbeeld bij selectie van een externe managers, of als onderdeel van de driejaarlijkse evaluatie van managers.

4.3. Kennis en ontwikkeling

De literatuur en inzichten over MVB zijn constant in ontwikkeling. Het pensioenfonds heeft als doel de kennis van haar medewerkers op pijl te houden en onderwerpen zoals 'ESG' en 'klimaatrisico's actueel te houden in het MVB-beleid. Het pensioenfonds geeft hieraan o.a. invulling door jaarlijks een 'ESG-sessie' te organiseren voor de bestuurders van het pensioenfonds.

5. Rapportage en communicatie

5.1. Communicatie met achterbannen

Het pensioenfonds streeft ernaar om transparant te zijn over haar MVB-beleid en structureel in contact te zijn met de achterban over het draagvlak van het MVB-beleid van het fonds. Het pensioenfonds vult dit o.a. in door publicaties op de website (o.a. MVB-beleid, lijst beleggingen, uitsluitingslijst), interactie met de achterbannen (waaronder het Achterbannenberaad en Verantwoordingsorgaan) en nieuwsbrieven. Op basis van de 3-jaarlijkse cyclus wordt een formele herijking van de voorkeuren van de deelnemers van het fonds (uitgevoerd in 2020) gepland in 2023.

5.2. Website

Op de website worden minimaal de volgende MVB gerelateerde zaken gepubliceerd:

- Het MVB beleid (dit document), het klimaatbeleid en het uitsluitngsbeleid
- De uitsluitingslijst
- Een lijst met beleggingen
- Engagementrapportage
    - Aantal bedrijven waarmee engagement is gevoerd
    - De onderwerpen -en voortgang van het engagement
    - De locatie van bedrijven waarmee engagement is gevoerd
- Stemrapportage (elk kwartaal)

5.3. SFDR

Het pensioenfonds heeft zich voorlopig gecategoriseerd als financiële instelling die rekening houdt met de ongunstige effecten van beleggingen. Dit brengt o.a. de verplichting met zich mee een rapportage op te leveren aangaande een aantal duurzaamheidsindicatoren, die zijn vastgelegd door de EU. Vanaf 2023 worden de ongunstige effecten gerapporteerd volgens de voorgeschreven indicatoren van de SFDR.

6. Appendix

6.1. Aansluiting bij IMVB Convenant en andere wet -en regelgeving

IIMVB Convenant Artikel		Opgenomen in beleidsdocument
3 (sinds 1-1-2021)	3.1.a; Een commitment aan de OESO-richtlijnen en UNGP's	Zie: 'IMVB convenant en OESO-richtlijnen'
	3.1.b; Een beschrijving van hoe het pensioenfonds de verschillende ESG due diligence stappen verankert in uitbesteding, monitoring en rapportage van externe dienstverleners	Zie: 'ESG-risicomanagement'
	3.1. b.4	
	3.1.c; Een toelichtende tekst op thematische aandachtsgebieden, inclusief gebruik van standaarden, die het pensioenfonds op basis van de ESG due diligence procedure als risicovol beoordeelt en op thematische aandachtsgebieden die volgen uit prioriteiten van de achterban	Zie: 'Thematische aandachtsgebieden'
	3.1.d; Informatie over uitsluitingen	Zie: 'Uitsluitingen'
	3.1.e; De stemaanpak voor beursgenoteerde ondernemingen	Zie: 'Stemmen'
	3.1.e; De engagement aanpak voor beursgenoteerde ondernemingen en corporate credits, direct of via uitbesteding, gericht op het stimuleren van lange termijn waarde creatie bij ondernemingen	Zie: 'Engagement'
	3.1.f Een omschrijving van hoe (maatschappelijke) waarde creatie als een leidend principe door het pensioenfonds wordt gehanteerd	Zie: 'Langetermijnwaardecreatie'
4	4.1.a ESG-implementatie in beleid en managementsystemen en lange termijn waarde creatie als leidend principe	Het hanteren van geconcentreerd bottom-up als dominante beleggingsstijl binnen met name de aandelenportefeuille
	4.1.a, b, c, d, e, f, g	Zie: 'ESG-risicomanagement'
5	5.1.a; Voortang van de uitvoering van het MVB-beleid van de externe dienstverlener 5.1.b; 5.1.c	Zie: 'Selectie, monitoring en evaluatie van externe managers'
	5.1. d	Zie: 'Implementatie van het MVB-beleid'
6 (sinds 2022)	6.1.a Rapportering beleggingen	Zie: 'Rapportage en communicatie'
	6.1.b Rapportering	Zie: 'ESG-risicomanagement'
	6.1.c Rapportering	Zie: 'Implementatie van het MVB-beleid'

	6.1.d Rapportering	Zie: 'Rapportage en communicatie'
	6.1.e Rapportering	Zie: 'Stemmen' en 'Rapportage en communicatie'
	6.1.f Rapportering	'Planning 2022'
IORP II Artikel		**Opgenomen in beleidsdocument**
19, b	Inzichtelijk maken hoe (lange termijn) ESG factoren worden meegenomen op de lange termijn en hierover rapporteren	Zie 'Implementatie in de beleggingsportefeuille'
21,1	ESG factoren meenemen in governance systemen	Zie: 'Governance'
25,2, g	ESG-risico's in verband met waardevermindering activa meenemen in investmentportefeuille en riskmanagement.	Zie: 'ESG-risicomanagement' en 'implementatie in de beleggingsportefeuille
28,2, h	Waar ESG-risico's worden meegenomen, een reguliere update van deze risico's	Hele beleidsdocument
Code Pensioenfondsen Norm		**Opgenomen in beleidsdocument**
7	Het bestuur zorgt ervoor dat er onder belanghebbenden draagvlak bestaat voor de keuzes over verantwoord beleggen.	Zie: 'Consultatie achterbannen'
62	Bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden	Hele beleidsdocument
Pensioenwet Artikel		**Opgenomen in beleidsdocument**
135	Het pensioenfonds vermeldt in haar jaarverslag hoe zij rekening houdt met klimaat en milieu, mensenrechten en sociale verhoudingen	Zie: 'Rapportering'
Besluit marktmisbruik Wft Artikel		**Opgenomen in beleidsdocument**
21a	Het pensioenfonds treft adequate maatregelen teneinde te vermijden van transacties in een financieel instrument dat is uitgegeven door een onderneming die clustermunitie of cruciale onderdelen daarvan, produceert, verkoopt of distribueert.	Zie: 'Uitsluitingen'

6.2. SFDR indicatoren voor ongunstige effecten

SFDR Adverse Impact Indicators	#	Indicator
Climate and other environment-related indicators		
GHG Emissions	1	GHG Emissions
	2	Carbon footprint

	3	GHG intensity of investee companies
	4	Exposure to fossil fuel sector
	5	Share of non-renewable energy consumption and production
	6	Energy consumption high impact climate sector
Biodiversity	7	Activities negatively affecting biodiversity sensitive areas
Water	8	Emissions to water
Waste	9	Hazardous waste and radioactive waste ratio
SOCIAL AND EMPLOYEE, RESPECT FOR HUMAN RIGHTS, ANTI-CORRUPTIONAND ANTI-BRIBERY MATTERS		
Social and employee matters	10	Violations of UN Global Compact principles and Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) Guidelines for Multinational Enterprises
	11	Lack of processes and compliance mechanisms to monitor compliance with UN Global Compact principles and OECD Guidelines for Multinational Enterprises
	12	Unadjusted gender gap
	13	Board gender diversity
	14	Exposure to controversial weapons (antipersonnel mines, cluster munitions, chemical weapons and biological weapons)
Applicable to sovereigns and supranationals		
Environmental	15	GHG intensity investee countries
Social	16	Investee countries subject to social violations
Real assets		
Fossil fuels	17	Exposure to fossil fuels through real estate assets
Energy efficiency	18	Exposure to energy-inefficient real estate assets

6.3. Due diligence stappen OESO-richtsnoer

	Stap	Korte beschrijving	Uitwerking in MVB-beleid
1	Integreer Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (Beleggen) in beleid & managementsystemen	SPH heeft een MVB-beleid opgesteld. Opstellen -en naleving van dit document ligt bij het bestuur. Implementatie van het MVB-beleid ligt bij de uitvoeringsorganisatie. Langetermijnwaardecreatie, OESO normen en UNGP's zijn hierin verankerd.	SPH heeft een MVB -beleid. Zie specifiek het hoofdstuk 'governance' en 'uitgangspunten MVB-beleid'
2	Identificeer & beoordeel negatieve gevolgen	SPH beoordeelt ESG-risico's en negatieve impact, op basis van externe data en mede uitgevoerd door de engagement provider en interne/externe managers	Zie hoofdstuk 'ESG-risicomanagement'

3	Stop, voorkom of beperk negatieve gevolgen	SPH maakt gebruik van een uitsluitingsbeleid, engagement -en stem beleid en monitoring van externe/interne managers	'ESG-risicomanagement'
4	Monitor praktische toepassing en resultaten	SPH monitort of het beleggingsproces van de externe/interne managers in lijn is met het MVB-beleid van het pensioenfonds en SPH monitort de activiteiten van de engagement -en stemprovider	'ESG-risicomanagement'
5	Communiceer hoe gevolgen worden aangepakt	SPH publiceert o.a. het uitsluitingsbeleid, een lijst met beleggingen en een engagement -en stemrapportage	Zie hoofdstuk 'rapportage'
6	Zorg voor herstelmaatregelen of werk hieraan mee (indien van toepassing)	Indien van toepassing, neemt SPH dit mee in het engagement -en stembeleid en de monitoring van externe/interne managers	'ESG-risicomanagement'